

FELJEGYZÉSEK A SZEGEDI KÖNYVTÁROSI GYAKORLATON

Szeged, 1953. I. 14-15.

Munka után beszélgettünk a szegedi könyvtárosokkal. Felvetődött a könyvüzda. Írók sorsa: Füst Miláné, Sértő Kálmáné és Féja Gézáé is.

Féja Géza Békéscsabán könyvtáros. „Értékes munkát végez, milliókat érő könyveket, kéziratokat ment meg, őriz és gondoz.” „Kiváló tanulmányt írt a főúri könyvtárakról” „A mai politikát helyesli, de jó lenne a veséjébe látni.”

Ezeket mondták a szegedi könyvtárosok. Én úgy találok, kissé együgyű vágy ez a vesébe látási. Hiszen Féja nem tud előttünk következtetni. Nem teheti meg. Dolgozik, s ez a legtöbb, amit tehet. S amit, s ahogy dolgozik, a legbecsületesebb. Amit Féja vadidegen tisztviselőknél mond, az nem lehet fontos. Amit csinál, az igen.

– Féja Géza magatartásában van némi romantika. Abban, hogy ott a Viharsarokban vetette meg a lábát. Valaha polgári iskolában volt tanár, de kidobták, mert abban az időben – mondja fanyar mosollyal – baloldalnak tartották. Sokat nélkülözött. 1944-ben összegyűjtötte a békés megyei főúri könyvtárak anyagát. „Még loptam is a könyvtár érdekében, könyvet, s berendezést” – mesélte. 1946-ban politikai vétségek miatt bíróság elé állították, a vádaktól tisztázta magát. Elvált a feleségétől. Gyakran megfordul Szegeden, mert valamelyik rokonát az idegstanatóriumban kezelik. Beosztott könyvtárosi státuszban van. 1949-ben 700 Ft volt a havi fizetése, ebből 300-at fiának küldött, ki egyetemista volt, s kitől megvonták az ösztöndíjat, mert Féja Géza fia.

Moldoványi, aki romantikusnak találja Féját a Viharsarokban, Szabolcsi Gábor (nem rokona Szabolcsi Bencének) szegedi könyvtárossal járt Békéscsabán, akit azóta kidobtak a pártból, mert eltitkolta klerikális neveltetését s múltját, s felfüggesztették állását is. Azóta színdarabot ír a vásárhelyi parasztmozgalomról, Szántó Kovács Jánosról. (Hódmezővásárhely itt csupán Vásárhelyként említődik, s a tájékozódási ösztön, mely beszélgetés közben is megnyilvánul, e várost „fölfele” helyezi el a térben, ami nekem igen furcsa, mert megszoktam, hogy „valahol lent” van.)

Az említett Szabolcsi megkérdezte Féjától, miért nem ír, mint Veres Péter, Szabó Pál, Darvas József. Féja azt mondta: „Nem vagyok kommunista, s őszinte vagyok. Egyébként is, mi jogon írhatnék én, ha olyan tehetséges író, mint Tamási, nyomorog. Akkor én nem beszélhetek.”

Ugyanaznap még, Moldoványi, a szemtanú: – Tudod, én itt jártam iskolába Szegeden. Apám Erdélyben volt tanító, talán innen a nevünk is: Moldoványi, Moldován, moldvai, csángó. Sokat nyomorgott, végül megunta, s elment vasutasnak. A monarchia idején a vasutasokat meg a katonákat össze-vissza dobálták az országban. A magya-

rok Prágában, a csehek Pesten, Szegeden voltak katonák. A vasutasok is, ki Horvátországba, ki a csehekhez került, megnősült, ott ragadt. Apám is majdnem horvát lányt vett el, mert ide került le Bácskába. Így én ide jártam iskolába, mint a legközelebbi nagy iskolavárosba. Mögé aztán tudod, itt van, s már akkor is megvolt a vasutasok gyerökeinek a kollégium. Itt, a sugárúton.

A forradalom itt csak néhány óráig tartott. Tengerészek elfoglalták a mostani Pedagógiai Főiskola épületét, de azután elvonultak. A lakosság közömbös volt. Ugye, Szeged gazdag város volt, mög aztán itt voltak a franciák, hát itt nem lehetett. Hanem a front az sokáig itt volt, Algyő felé. A franciák amúgy rendesek lettek volna, hanem a nőket el-elkapdosták. Különösen a külső részeken. Járt ugyan őrzérség sűrűn, vigyáztak is, hogy ne lögyenek túlkapások, de hát mindig nem lehet vigyázni. Estéknél a kocsmákban nagy verekedések voltak. No, mert ital, katonák. Különösen cifra világ volt a bordélyházak vidékén. Mert ilyen is volt, még nemrég is. Arra a nagy vasútállomásnál, a körgátnál van egy utca, az mind az volt. Mimoza I. Mimoza II. széplány. (Jatata volt a bordélyház neve, ami – így beszélnek – úgy lett, hogy egy öreg vidéki polgár odakerült, megtetszett neki az egyik, oszt elvégezte a dolgát vele. Búcsúzkodott. El akart mönni fizetés nélkül. Azt hitte ez így van. Akkor mondták neki: ja, tata, itt fizetni köll. Hát így ragadt – hogy is mondjam – az intézményen ez a név.)

Én akkor még kölyök voltam, s emlékszem, kevés volt a kollégiumi kaja, hát a kerítésen átszökdöstünk a francia konyhára, ott mindig jóllaktunk. Négerék voltak itt, vagy ezednyien, oszt azok nagyon szerették a gyerököket. Furcsa világ volt. No, de ebből nem élünk mög. Beszélgetésből.

